

**הַעֲמֹר** - שמתוך שלוש סאים קמח היו מוציאים עשרון אחד סולת מובחר לקרבן העומר, והקמח שנשאר לאחר שהוצא העשרון נקרא "מותר העומר", והרי הוא נפדה ונאכל לכל אדם. מותר העומר פטור ממעשרות, כיון שבשעת המירוח היה כל הקמח קודש, אך חייב בחלה, שבשעת הלישה כבר היה פדוי וחולין, ו**תְּבוּאָה שְׁלֵא הִבִּיֵאָה שְׁלִישׁ** פטורה מן המעשרות, שנאמר (דברים יד, כב): "עֵשֶׂר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֵרְעֶךָ" - דבר שהוא נזרע ומצמיח, וזו אם זורעים אותה אינה מצמיחה. אבל חייבת בחלה, שכן באה לידי חימוץ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: תְּבוּאָה שְׁלֵא הִבִּיֵאָה שְׁלִישׁ, פְּטוּרָה גַם מִן הַחֲלָה** שנאמר (במדבר טו, כ): "כִּתְרוֹמַת גֶּרֶן כֵּן תִּרְיֹמוּ אֹתָהּ" הוקשה חלה לתרומה, מה תרומה אינה באה מתבואה שלא גדלה שליש, אף חלה אינה באה מתבואה שלא גדלה שליש:

**משנה ד**

**אֵלוּ דְבָרִים הַחֲיָבִין בְּמַעֲשֵׂוֹת** הואיל והם אוכל וגידוליהם מן הארץ **וּפְטוּרִין מִן הַחֲלָה: הָאֲרוֹ, וְהַדָּחֹן, וְהַפְּרָגִים, וְהַשְּׂמִשְׁמִי, וְהַקִּטְנִיּוֹת** אף שעושים מהם פת, שכל שאינו מחמשת מיני דגן אינו בא לידי חימוץ ופטור מחלה, **וּפְחוֹת מַחֲמֶשֶׁת רְבָעִים בְּתְבוּאָה** - תבואה העושה פחות מחמשת רבעי הקב קמח, שהוא השיעור המינימלי לחלה. **הַסְּפָגִין** - מין לחם שבלילתו רכה ועשוי כספוג, **וְהַדְּבָשִׁין** - מין לחם המטוגן בדבש, **וְהָאֶסְקְרִיטִין** - בלילתו רכה מאד, **וְחֵלֶת הַמְּשֻׁרֵת** - חלה החלוטה במחבת, **וְהַמְדֻמָּע** - חולין שנתערבה בהם תרומה ואסורים לזרים - כל אלו **פְּטוּרִין מִן הַחֲלָה**

ר' עובדיה מברטנורא ומוציאין ממנו עשרון סלת מנופה בשלש עשרה נפה, והשאר נפדה ונאכל לכל אדם. וחייב בחלה ופטור ממעשר, לפי שבשעת מירוח היה של הקדש: ותבואה שלא הביאה שליש. חייבת בחלה שאף היא באה לידי חימוץ, וכל דבר הבא לידי חימוץ לחם אקרי חייב בחלה. ופטורה מן המעשרות, דבמעשרות כתיב (דברים יד) תבואת זרעך דברי שזורעים אותו וצומח, והאי אי זרעי ליה לא צמח: תבואה שלא הביאה שליש פטורה מן החלה. דכתיב (במדבר טו) כתרומת גורן כן תרימו אותה, מה תרומה אינה באה מתבואה שלא הביאה שליש אף חלה אינה באה מתבואה שלא הביאה שליש. ואין הלכה כרבי אליעזר: ד ופרגין. קורין לו בערבי כשכא"ש, ובלע"ז פפאור"ו: ופחות מחמשת רבעים בתבואה. תבואה שעושה פחות מחמשת רבעים קמח חייב במעשרות, והעיסה שנילושה מן הקמח הוא פטורה מן החלה, לפי ששיעור העיסה להתחייב בחלה היא ה' רבעים קמח ועוד, כלומר מעט יותר מה' רבעים: הסופגנים. לחם שבלילתו רכה ועשוי כספוג. פ"א ריקקים דקים, תרגום וריקקי מצות, ואספוגין: הדובשנים. מטוגנים בדבש, א"נ נילושים בדבש: האסקריטין. תרגום צפיחית, אסקריטון. ובלילתו רכה מאד:

וחלת המשרת. חלה חלוטה במחבת, תרגום מחבת, משריתא: המדומע. סאה של תרומה שנפלה לפחות מק' סאין של חולין, ונעשו כולן מדומע ואסורים לזרים, ופטור מן החלה דכתיב (במדבר

# לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

שעד · משנת רפאל

חלה · פרק ראשון

ר' עובדיה מברטנורא  
טו) תרימו תרומה, ולא שכבר  
נתרמה: ה עסה שתחלתה  
סופגנים. כגון עיסה שבלילתה  
רכה: וסופה סופגנים.  
שמטגנים אותה בשמן ודבש,  
או מבשלה במים: תחלתה  
עיסה וסופה סופגנים.  
שבלילתה עבה ואח"כ מטגנים  
אותה בשמן ודבש או מבשלה  
במים: תחלתה סופגנין וסופה  
עיסה. בלילתה רכה, ואופה  
אותה בתנור: קנובקאות. לחם  
שמחזירים אותו לסלתו,  
ועושים ממנו מאכל לתינוקות:  
ו המעיסה. קמח ע"ג מים  
רותחים: החליטה. מים רותחים  
על גבי קמח, ומפורש בגמרא  
דתרי תנאי ניעה ומי ששנה זו  
לא שנה זו, דתנא אחד תנא  
מעיסה והוא הדין חליטה, וסבר  
בין מעיסה בין חליטה בית  
שמאי פוטרין ובית הלל  
מחייבין. ואידך תנא, תנא  
חליטה והוא הדין מעיסה, וסבר  
בין חליטה בין מעיסה בית  
שמאי מחייבים ובית הלל  
פוטרים. ולענין פסק הלכה בין  
מעיסה בין חליטה אם נאפות  
בתנור חייבות בחלה, ואם  
במרחשת או במחבת ובכל  
דבר שהאור עוברת תחתיו  
פטורות מן החלה: עשאן  
לעצמו. לצורך תודתו ונזירותו:  
פטור. כיון דגלגלן לקדשן  
דכתיב עריסותיכם ולא עיסת  
הקדש: למכור בשוק. לבני אדם שצריכים לחלות תודה ורקיקי נזיר: חייב. דכל לשוק אימלוכי  
ממליך, אי מזביננא מזביננא ואי לא אכילנא להו אנא:

- הראשונים מפני שאינם מאפה תנור, והמדומע  
מפני שנאמר בחלה: "תרימו תרומה", ולא שכבר  
נתרמה:

## משנה ה

**עֶסָה שֶׁתְּחַלְתָּה סֹפְגָנִין** - בלילתה רכה וְסוּפָה  
סֹפְגָנִין שמטגנה בשמן או בדבש או מבשלה במים  
- פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה. תְּחַלְתָּה עֶסָה שבלילתה  
עבה וְסוּפָה סֹפְגָנִין - טיגנה בשמן, או שֶׁתְּחַלְתָּה  
סֹפְגָנִין - בלילתה רכה וְסוּפָה עֶסָה - אפאה בתנור  
- חֵיבַת בַּחֲלָה. וְכֵן הַקְּנוֹבְקָאוֹת - לחם  
שמחזירים אותו לסלתו ועושים ממנו מאכל  
לתינוקות חֵיבוֹת בחלה, הואיל ותחילתן עיסה וסופן  
עיסה:

## משנה ו

הַמְעִיסָה - פת העשויה מקמח שניתן על גבי מים  
רותחים, בֵּית שְׁמַאי פוֹטְרִין, וּבֵית הַלֵּל מְחַיֵּבִין  
בחלה.  
הַחֲלִיטָה - מים רותחים שניתנו על גבי קמח, בֵּית  
שְׁמַאי מְחַיֵּבִין, וּבֵית הַלֵּל פוֹטְרִין.<sup>3</sup>  
חֲלוֹת תוֹדָה וּרְקִיקֵי נְזִיר - אם אדם עֲשָׂאן  
לְעַצְמוֹ לצורך תודתו ונזירותו - פְּטוּר מן החלה,  
לפי שגלגל את העיסה לשם הקדש, והקדש פטור מן  
החלה. אך אם עשאן לְמַכּוֹר בַּשּׁוּק - למי שצריך  
חלות ורקיקים לקרבן תודתו או נזירותו - חֵיב  
להפריש מהם חלה, שלא גלגל עיסתו לשם הקדש,  
שהרי אם לא ימצא קונים, יאכל אותם בעצמו:

## ביאורים והרחבות

3. בגמרא פסחים (לו, ב) למדין מהו ההבדל בין מעיסה לחליטה, כדגרסינן: איזהו המעיסה  
ואיזהו החליטה? המעיסה - (העשויה מ)קמח שעל גבי מוגלשין (מים רותחים), החליטה -  
מוגלשין שעל גבי קמח. כמו כן פירשו שם ששני תנאים נחלקו בענין מחלוקתם של בית